

דף עז.

עין משפט א.

הו"מ סימן שלד סעיף ב

ב. שכרו להשקות שדהו וירד גשם בלילה בענין שאין צריך להשקותה, אינו נותן לו כלום ד. וכן אם ירד הגשם בחצי היום אין בעה"ב משלם לו מחצי היום ואילך. אבל אם גדל הנהר והושקתה השדה נותן לו שכרו, שמן השמים סייעוהו לפועל ה.

הגה: שכר פועלים לחפור שדהו, וירד גשם בלילה בענין שאינם יכולים לחפור אם לא ראו הפועלים הקרקע^ו ההפסד דבעל הבית הוא, שהיה לו להודיעם שלא יבואו.

וי"א דאם בעה"ב ביקר המלאכה מהערב קודם וראה שצריכה פועלים פטור^ז בכל ענין. ועיין בסי' של"ג סעיף א'-ב'.

הגה: י"א מה שאמרנו שאם קרא אונס הפסד דפועלים הוא, היינו ששכרם למלאכה ידועה^ח אבל בשכרן סתם יכול הפועל לומר תן לי מלאכה

ד. שם בב"מ ע"ז ע"א מימרא דרבא, והטעם כיון שרוב השדות שבעולם אם ירד עליהם הגשם א"צ להשקותן, נמצא דבעה"ב והפועל שווים בידיעה, ובזה אמרין המע"ה אפי' אם לא הראה בעה"ב השדה לפועל, משא"כ בחפירת השדה אין רוב השדות נמנעות מלחפור אותם מחמת הגשמים שירדו עליהם וע"כ בעה"ב היודע טיב שדהו היה עליו להודיע לפועלים, וכ"כ התוס' שם ע"ז ע"א ד"ה ואתא מיטרא. סמ"ע ס"ק ו'.

ה. שם בגמ', ומשום דסתם נהר עשוי לבוא וע"כ עושין חריצין להוליך המים בכל השדה ובעה"ב יודע הוא דרך שדהו וחריציו משא"כ הפועלים אינם יודעים אם עשה חריציו או לא וע"כ משלם להם בכל אופן. סמ"ע ס"ק ז'.

ו. מסקנת הגמ' הא דלא סיירא לארעא וכפירוש רש"י ד"ה דסיירא, שלא הוליך הפועלים שם.

ז. רמב"ם פ"ט משכירות הלכה ד'. ואפי' לא הראה השדה לפועלים בשעה ששכרן, מ"מ כיון שבעה"ב ראה שדהו שהיא ראויה לחפור לא מיקרי גרם היזק לפועלים ופטור דמה היה לו לעשות, משא"כ כשלא ראה שדהו קודם לכן, היה לו להעלות על דעתו שמא אינה ראויה לחפור מחמת לחות הקרקע, ואיך שכר פועלים לחופרה, ונראה א"כ שדעתו היה לשלם להם בכל אופן. סמ"ע ס"ק ט'.

ח. וגם בענין שדה ידועה, שאל"כ הפועל יכול לומר לו תן לי שדה אחרת שראויה לחפור שמי אומר שעל שדה זו שכרתני. כך משמע מפירוש רש"י ע"ז ד"ה לא סיירא.

אחרת כזו.

עין משפט ב. חו"מ סימן שלד סעיף א

א. השוכר את הפועל להשקות לו השדה מהנהר הידוע, ופסק הנהר בחצי היום, אם אין דרכו של הנהר להפסיק, או אפי' דרכו להפסיק והפועל יודע שזה דרכו של הנהר הרי זה פסידא של הפועל ואין בעה"ב נותן לו כלום^ט, אע"פ שגם בעה"ב יודע^י דרך הנהר.

אבל אם אין הפועל יודע שכך דרכו של הנהר ובעה"ב יודע דרכו, הרי זה נותן לו שכרו כפועל בטל.

הגה: וה"ה כל אונס שקרא לפועל בין ששניהם היו יודעים שדרך האונס לבוא, או שניהם אינם יודעים הוי הפסד של הפועל, אבל אם בעה"ב יודע והפועל אינו יודע הוי הפסד של בעה"ב. ובמכת מדינה עיין בסי' שכ"א סעיף א' בהג"ה.

הגה: שכר בית לגור בו ומת בתוך זמן השכירות, אין צריך לשלם לו רק מה שדר בו שבעל הבית הוא כפועל^כ והיה לו להתנות. ויש חולקין, וע"כ

ולפ"ז בלא אמר לו שדה "זו" גם בעה"ב יכול לשנותו לפועל למלאכה אחרת כזו, אם כילה מלאכתו, וכ"כ המחבר בריש סי' של"ה. סמ"ע ס"ק י'.

ט. מימרא דרבא בב"מ ע"ז ע"א ופירש ה"ה בפ"ט משכירות הלכה ו' דעיקר הפירוש בסוגיא אם הפועלים בני אותה העיר יודעים מנהג הנהר ולא כמו שפירש הרמב"ם.

י. כ"כ הרא"ש דכששניהם היו צריכים להעלות זאת על דעתם, ההפסד הוא של הפועל, דהמוציא מחבירו עליו הראיה וידו על התחתונה שהיה צריך הוא להתנות.

כ. פירושו דכמו שבפועל אמרינן המע"ה ה"נ בעה"ב הבא להוציא מבאי כוחו של המת עליו הראיה, והחולקים ס"ל דשכירות בתים הוי כמכר לאותה שנה, וכ"כ בתשובת הרשב"א ח"א סי' אלף וכ"ח, סמ"ע ס"ק ג', וא"כ נתחייב בדמים בין ידור בין לא. ואע"ג דקימ"ל דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף בקידושין מ"ח ע"א, מ"מ אין השוכר רשאי לצאת משם. והש"ך בס"ק ב' כתב דלענין דינא נראה כדעה הראשונה ומ"מ אם קיבל כל שכרו צריך להחזיר לו כפועל בטל ליורשי המת, במה שהבית פנוי לבעה"ב לעשות בו מה שירצה. ובפעמוני זהב כתב הגם דקימ"ל כרמ"א, וכדעה ראשונה דאין היורשים חייבים לשלם אחרי מיתת אביהם מ"מ, אם כתבו בחוזה השכירות הן סגורה הן פתוחה הוי תנאי וחייבים לשלם היורשים המשך השכירות עד סוף הזמן, ומ"מ אם המלך הוציא איסור על התגרים לצאת מהחנויות הוי אונס ופטור השוכר אף שכתוב בחוזה הן פתוחה הן סגורה, דזה האונס בא מחמת החנות שהמלך גזר שלא יהיו שם חנויות וכיון שהאונס בא לא מסיבתו של השוכר יכול לומר בטלה השכירות ע"ש.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

אם קיבל בעה"ב השכר כולו א"צ להחזיר כלום כן נראה לי.

הגה: עזב השוכר המקום מחמת שינוי האויר ^ל הוי כשאר אונס והוי הפסד דפועל או של המלמד, מכיון ששניהם באים להוציא ועליהם הראיה ^מ.

עין משפט ג.ד.ה. חו"מ סימן שלה פעיף א

א . השוכר פועל למלאכה ידועה ונשלמה בחצי היום, אם יש לו מלאכה כמותה או קלה ממנה עושה ואם אין לו נותן לו שכרו כפועל בטל ^נ ממחצית היום עד סופו.

הגה: אם בעה"ב רוצה ליקח מלאכה מחבירו וליתן אותה לפועל זה לעשותה הרשות בידו ^ס.

וי"א דאם בעה"ב רוצה להוסיף בשכרו ולעשות לו מלאכה יותר כבדה מן הראשונה הרשות בידו ^ע.

א . ב. היה הפועל מעובדי אדמה וכיוצא בהם שדרכם לטרוח הרבה, ואם לא יעשה מלאכה יחלה, הרי זה נותן לו שכרו מושלם עד סוף היום ולא רק כפועל בטל ^פ.

ודוקא שלא הראה לו אותה אבל אם הראה לו אותה וראה שאין בה מלאכת יום שלם ^צ, ולא התנה הפועל אינו נותן כלום על הזמן שנותר

ל . מתשובת מהרי"ל סי' מ"א, ומהר"ם פדוואה סי' פ"ו, ועיין בש"ך ס"ק ג' ד'.

מ . כ"כ הסמ"ע בס"ק ג'.

נ . מימרא דרבא בב"מ ע"ז ע"א. ודוקא במלאכה ידועה אבל בסתם יכול לשנות לו ממלאכה קלה לכבידה, שהרי גם אם היה רוצה היה נותן לו המלאכה הכבידה מהבוקר. כ"כ ה"ה בפ"ט משכירות הלכה ז'.

ס . ממרדכי ב"מ סי' שמ"ו.

ע . שם במרדכי בשם מוהר"ם בתשובה סי' רצ"ב.

ויותר מזה כתב הרמ"א בסי' של"ג דבעה"ב יכול לחזור בו כפועל אף לאחר שהתחיל לעשות מלאכה, אם הפועלים יכולים להשכיר עצמם אפי' למלאכה יותר כבידה ורוצים להוסיף להם בשכרם. סמ"ע ס"ק א'.

פ . רמב"ם שם, וכתב ה"ה שזה אכלוסי דמחוזא הנזכר בגמ'.

צ . כתב בסמ"ע ס"ק ב' היינו דוקא שלא שכרו לאותה מלאכה על יום אחד, אלא אמר לו בסתם עשה עמי במלאכה זו, אבל אם שכרו על יום אחד, אע"פ שהראה לו אותה

לו עד סוף היום לאחר שהשלימה, שכל מה ששניהם יודעים יש לפועל להתנות.

א. ג. אם שכרו סתם למלאכת יום אחד יכול לשנותו ממלאכה קלה למלאכה כבדה **ק**.

הגה: מלמד שחלה התלמיד, אין בעל הבית יכול ליתן לו נער אחר **ר** ללמוד עמו.

וי"א דיכול ליתן לו נער אחר המבין וחריף כמו הראשון אבל לא קשה ממנו וכן נראה להורות.

הגה: מה שצריך לתת למלמד שכרו מושלם היכא דהפסד לבעה"ב, ולא כפועל בטל זה דוקא אם נראה לבי"ד שהמלמד נהנה בלמודו יותר מבטולו **ש**, אבל אם נראה לבי"ד שנוח לו בכטלה אינו נותן לו אלא כפועל בטל.

הגה: המלמד בן חבירו שלא מדעת אביו י"א דחייב לשלם לו **ח** כדין היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות שנתבאר בסי' שע"ה סעיף א', ויש חולקין.

הגה: אחד שאמר למלמד תלמד עם בני אבל לא קצב לו סך השכירות צריך

מלאכה יכול הפועל לומר מדהשכרתני על יום אחד אמרתי שיש לך עוד מלאכה כזאת במקום אחר וע"כ משלם לו שכרו מושלם.

ק. אם שכר אותו מתחילה בסתם ללמוד עם ה' נערים, יכול ליתן לו אח"כ נער אחר במקום אחר שלומד איתו אף בלא אונס, ששכר אותו למלאכה סתם. סמ"ע ס"ק ה'.

ר. מתשובת הרשב"א ח"א סי' אלף מ"ב ובתשובת הרמב"ן המיוחסות סי' א'. וכתב שם דלימוד החכמה אינו כשאר מלאכה לומר לו צא ושכור אחר כי יש תלמיד מבין וקל בלימודו ויש תלמיד טרחן בלימודו. סמ"ע ס"ק ה'.

והיש חולקין שהוא המרדכי בפ' האומנים שם ס"ל שהכל תלוי בענין הלימוד ולכך שכר אותו מתחילה. סמ"ע ס"ק ד'.

ש. מהרשב"א בתשובה ח"א סי' תרמ"ג וסי' אלף מ"ב.

ת. הגהות מרדכי שם סי' תנ"ו. והחולקים הוא בתשובת הרשב"א בח"א סי' תרמ"ה. וכתב הש"ך בס"ק ג' דהעיקר כהרשב"א. ובפעמוני זהב כתב דלא אמרו החולקים דפטור רק במקום שמצוה בדבר. וציין לעיין בסי' רס"ד סעיף ד' ומש"כ שם.

ליתן לו כפי מה שנותנים האחרים *.

הגה: בעל הבית ששכר מלמד ואמר לו שילך אצל קרובו לנסותו אם יכול ומתאים ללמוד עם הבן, ולא הלך, ואחר שלמד עמו אומר שינסנו כעת, ועד אחד מעיד שלא ידע ללמוד עמו, הדין עם המלמד מאחר שיודע עכשיו ומעמידים אותו על חזקה שידע כבר, ונשבע נגד העד אחד ונוטל שכרו ^ב.

הגה: רב שהיה בעיר כמה שנים והורה לקהל ואח"כ קצבו עמו שכר להבא, לא יוכל לתבוע על העבר ^ג דודאי מחל להם.

הגה: פועל שקיבל עליו כל אונס, ובא אונס שלא שכיח כלל פטור ^ד שעל מנת כן לא התנה.

הגה: אחד ששכר סוס לשמנה ימים לילך למקום אחד, ואחרי שני ימים של הליכה נמלך וחזר למקומו, הרי יכול לעשות בסוס בששה ימים הנותרים לו מה שירצה ולהשכירו בעיר להביא עליו עצים או שאר מלאכות המיוחדות לסוסים באותה העיר, אע"פ שמלאכה זו יותר כבדה מהראשונה שניחא לבעה"ב שתהיה בהמתו בעירו ^ה ועושה מלאכה כבידה ממה שתלך למקום רחוק.

עין משפט וז. חו"מ סימן שלב סעיף ה

ה ה. שכרם בעה"ב בעצמו בסלע והוזלה המלאכה, והראה להם פנים זועפות ופייסוהו בדברים, אינו יכול לומר להם לא נתפייסתי אלא על דעת שתפחתו משכרכם, שיכולים לומר לא פייסנוך אלא על דעת

א. ממדכי שם בשם מוהר"ם.

ב. במדכי בפ' מי שמת ב"ב סי' תרכ"א בשם מהר"ם.

ג. ממהר"ם פדוואה סי' מ' שמה ששתק ורק שאח"כ ששכרו אותו בשכר תובע על העבר ודאי מחל, וגם יש קצת איסור בדבר בכלל ליטול על הוראתו ובזה יישב בפעמוני זהב שלא יקשה מסי' רס"ד סעיף ד'.

ד. ב"י בסוף סי' של"ב דכן הוא בגיטין ע"ג ע"א.

ה. מתשובת מיימוני במשפטים סי' כ"ד.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

שנעשה לך המלאכה טובה יותר וכך עשינו^ו.

הגה: וי"א דאם בעה"ב אמר להם איני נותן לכם אלא פחות כו"כ^ז והיה יכול לחזור בלא תרעומת^ח, אע"ג שחזרו ופייסוהו, אינו נותן אלא כמו שאמר בפעם השניה.

ה ו. ה"ה אם אחרי שסיכם איתם הוקרה המלאכה והראו הפועלים פנים זעופות ופייסם בדברים, אינם יכולים לומר לא נתפייסנו אלא על דעת שתוסיף לנו בשכר כפי היוקר שהוא יאמר לא פייסתי אלא על דעת להוסיף לכם באכילה ושתיה^ט וכך עשיתי.

עין משפט ז.ט. חו"מ סימן שלב פעיף ו

ו ז. אם המלאכה שוה חמשה ושכרם בארבעה והוזלה ועמדה על ארבעה, נותן להם ארבעה, ולא יכול לומר להם גם עכשיו תיקחו אחד פחות^י. וכן אם שכרן בארבעה והמלאכה שוה שלשה והוקרה המלאכה ועמדה בארבעה, אינם יכולים לומר לו גם עתה תוסיף לנו אחד יותר מהראוי לפי היוקר של עכשיו.

עין משפט י.ב. חו"מ סימן שלב פעיף ה
עין לעיל עין משפט ו.ז.

ו. מגמ' בב"מ ע"ז ע"א בפירוש הברייתא.

ז. לאפוקי חזר בסתם. ש"ך ס"ק כ"א.

ח. כגון שחזרו בהם תחילה הפועלים ובטלה שכירותן, ואח"כ נמלכו ורוצים לגמור המלאכה, וחזר בו בעל הבית ואמר בפירוש איני נותן לכם אלא סך פלוני ופייסוהו, כאן מצי' לומר אדעתא דתנאי השני עבדתם וכן הוא בני"י. ש"ך ס"ק כ"ב.

ט. ולשון הגמ' שם אדעתא דטרחנא לכו באכילה ושתיה.

י. שם בגמ' בפירוש דרב הונא בריה דרב נחמן. ושם בגמ' שיאמרו הפועלים מתחילה לא נתרצינו בפחות מפני שראינו שאינך יודע דרך שכירות הפועלים, ולדעתם גם שאר הפועלים לקחו כן ואנו היינו דחוקים למעות ונתפייסנו בפחות מהראוי לנו, משא"כ עתה שאתה רואה שכל הפועלים נשכרין בכך, וכן הטעם בסיפא שבעל הבית אומר על דרך הנ"ל לפועלים. סמ"ע ס"ק י"ג.

עין משפט ל.מ.

הו"מ סימן שלב ענין ו

ענין לעיל עין משפט ח.ט.

עין משפט נ.

הו"מ סימן שלג ענין ד

ענין לעיל דף עו: עין משפט ו.ז.

עין משפט ס.

הו"מ סימן שלג ענין ה

ענין לעיל דף עו: עין משפט ח.ט.

דף עז:

עין משפט א.

הו"מ סימן שלג ענין ה

ענין לעיל דף עו: עין משפט ח.ט.

עין משפט ב.ג.

הו"מ סימן קצ ענין י

י. המוכר לחבירו שדה באלף זוז ונתן לו מקצת הכסף והיה יוצא ונכנס ותובע שאר הכסף, אפי' לא נשאר לו אצל הלוקח אלא זוז אחד לא קנה הלוקח את כולה כ' אע"פ שכתבו שטר או החזיק ל' וע"כ אם חזר בו

כ. מבריינתא במציעא ע"ז ע"ב ורמב"ם ריש פ"ח ממכירה. ובסמ"ע ס"ק י"א כתב דכוונת דבריו של הרא"ש דכנגד המעות שלא נתן יכול כל אחד לבטל המקח מן הדין. וכנגד הדמים שנתן יש להחזיר בו הדין של ידו על התחתונה, והיינו שאם המוכר חזר בו כנגד הדמים שלא קיבל ורצה לקיים המקח כנגד הדמים שקיבל, והלוקח אומר כיון שאתה חוזר מהמקח נגד הדמים שלא נתתי לך עדיין א"כ אני אחזור מהכל, בזה יש ללוקח החוזר בו אף נגד הדמים שנתן דין ידו על התחתונה, כלומר שיכול המוכר לסלקו במעות או בזיבורית שבכסיו וכשער של עכשיו דאין דינו בבינונית כבעל חוב, משום שלא שייך בו נעילת דלת בפני לוויין. ואם הלוקח חוזר בו רק כנגד הדמים שלא נתן עדיין, והמוכר אומר כיון שאתה חוזר כנגד הדמים שלא נתת עדיין אני חוזר בי מהכל, יש למוכר החוזר בו כנגד הדמים שקיבל דין ידו על התחתונה, והיינו שהלוקח יכול לכופו שימכור המוכר כל אשר יש לו ויתן לו רק מזומנים, ואם הלוקח רוצה יכול לכופו אף שיש לו מעות ליתן לו קרקע דוקא מעידית שבכסיו כשער של עכשיו, רק שאינו יכול לכופו בקיום מקצת המקח של קרקע זו. ועיין בביאורים ס"ק ו' דהעלה לעיקר כדברי הר"ן שחלק על הרא"ש ושם בפירושו הדברים לדעת הר"ן.

ועיין בפעמוני זהב שהסתפק בסרסור שהוא עייל ונפיק אזוזי אם דינו כמו בעל הבית או כמוכר מפני רעתה ואפי' עייל ונפיק קנה.

ל. ה"ה אם קנה בקנין סודר. כ"כ הטור. סמ"ע ס"ק י"ב.

הלוקח יד המוכר על העליונה, ואם רצה אומר לו הילך מעותיך או קנה מהקרקע כנגד המעות שנתת לי עד היום, ונותן לו מהזיבורית שבה ^מ, וכפי השער של עכשיו.

ואם חזר המוכר יד הלוקח על העליונה ^ב אם רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ונוטל מהיפה שבה וכשער שפסקו.

ואם לא היה יוצא המוכר ונכנס אצל הלוקח ותובעו ביתרת המעות קנה הלוקח את כולה, ואין אף אחד מהם יכול לחזור, ויתרת הכסף עליו כשאר החובות.

הגה: אם זקף עליו הנשאר במלוה אפי' שיוצא ונכנס אחר יתרת המעות קנה. והוא שנתן לו מקצת המעות בתורת פרעון, אבל נתן לו מקצת המעות בערבון ^ו בעלמא אפי' לא נפיק ועייל אזוזי לא קנה רק כנגד מעותיו אלא א"כ פירש ^ז שיקנה הכל. ובלא פירש שניהם יכולים לחזור ולא קנה רק מן הגרוע ^ח שבשדה ונגד מעותיו.

הו"מ סימן קב סעיף א

עין משפט ד.

א. בא הבעל חוב לגבות מגבין לו מן הבינונית שבנכסי הלוה ^ז, דבשלו הן שמין.

- מ.** דצריך לקבל עליו החזור בו היזק הניכר. וה"ה במטלטלין שראויים לחלק. כ"כ הט"ז.
 - נ.** עיין בבאורים ס"ק ז' דדוקא כשהלוקח רוצה ליתן עכשיו כל המעות, והמוכר רצה לחזור בו משום דנפיק ועייל אזוזי ביומו אז יד הלוקח על העליונה, אבל אם הלוקח ג"כ אין לו עכשיו ליתן לו כל המעות ורוצה שימתין לו המוכר על יתרת המעות יכול המוכר לבטל כל המקח ואין יד הלוקח על העליונה בכה"ג.
 - ס.** היינו שאמר לו קבל מידי מקצת מעות המקח ואקנה בהן, ואם אחזור בי החזק אותם לעצמך וע"כ קוראהו ערבון. סמ"ע ס"ק י"ד.
 - ע.** ב"י בשם התוס' בב"מ מ"ח ע"ב ד"ה בזמן, אבל דעת רש"י והטור דדוקא המוכר צריך לגלות דעתו שמקנה לו בהן את כולו, ולא סגי באמירת הלוקח לחוד. סמ"ע ס"ק ט"ו.
 - פ.** כדין מוכר חצי שדה בסוף סי' רי"ח דבמוכר סתם נותן לו מהגרוע. סמ"ע ס"ק ט"ז.
 - צ.** ממשנה גיטין מ"ח ע"ב.
- ובשלו הן שמין - מכתובות ק"י ע"א דהיינו בקרקע הלוה, שאם יש ללוה שדה שהיא בינונית לכל אדם ואצלו היא עידית דשאר שדותיו גרועות ממנה, אין בע"ח גובה ממנה וכך פסק הרי"ף והרא"ש כרב נחמן שם דהלכתא כרב נחמן בדיני, וכן פסק הרמב"ם בפכ"ד ממלוה הלכה י'.

עין משפט ה.

ח"מ סימן קצ סעיף י
עין לעיל עין משפט ב.ג.

עין משפט ו.

ח"מ סימן שפט סעיף ב

ב. אם הזיקה בדברים שדרכה לעשות תמיד כמנהג ברייתה כגון בהמה שאכלה תבן או שהזיקה ברגליה או בדרך הילוכה ^ק חייב לשלם נזק לשלם מהיפה שבנכסיו ^ר שנאמר "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם".

ג. אם שינתה הבהמה ועשתה מעשים שאין דרכה לעשות תמיד והזיק בהם, כגון שור שנגח או נשך חייב לשלם חצי נזק ^ש מגוף המזיק עצמו שנאמר "ומכרו את השור החי וחצו את כספו" ^ת.

ח"מ סימן תיט סעיף א

א. כשב"ד נזקקין לגבות לניזק מנכסי המזיק גובין מהמטלטלין תחלה ^א, ואם לא היו מטלטלין כלל או שלא מספיקים כנגד הנזק

ק. בב"ק ג' ע"א ובמשנה י"ז ע"א.

ר. היינו בקרקע אבל במטלטלין כל דבר מיטב הוא. סמ"ע ס"ק ג'.

ש. שם בגמ' ב' ע"ב ובמשנה ט"ו ע"ב.

ת. והתורה מדברת בשור שוה עשרים שהזיק שור שוה עשרים והנבלה שוה עשרה שכשיחצו ויטלו כל אחד חצי החי וחצי המת נמצא שכל אחד בידו חמש עשרה, ונמצא שהניזק קיבל חצי מהנזק שלו שהוא עשרה שמחציתו חמשה, ומכיון שיכול לשלם לו בנבלה וישלים לו נמצא שהוא צריך לתת לו בנוסף לכל הנבלה ששוה עשרה יתן לו עוד חמשה מגוף המזיק.

ומשווים נלמד לשאינם שווים כשנגח שור שוה מנה לשור שוה עשרים והמיתו הנבלה שוה ארבעה הרי כל הנזק ששה עשר, ואם יתן לו כל הנבלה יצטרך להוסיף לו מחצית הנזק שהוא שמונה מגופו של המזיק. סמ"ע ס"ק ד'.

א. הרמב"ם בפ"ח מנזקי ממון וכתב ה"ה מבואר בסוגיא דשוה כסף ככסף בדף י"ד ע"ב וכן במחלוקת האמוראים בדף ז' ע"ב. ופסק כרב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע שם, וכ"כ הרי"ף והרא"ש בפסקיו.

וכתב הסמ"ע דמסתמא ניחא למזיק לשלם במטלטלין מבקרקעות ואף אם אין המזיק לפנינו גובין לו ממטלטלין, אבל ודאי אם המזיק לפנינו וגילה דעתו דניחא ליה יותר לשלם בקרקעות והניזק רוצה דוקא מטלטלין יד המזיק על העליונה, ולא דמי למלוה ולוה, אבל הש"ך בס"ק א' השיג עליו דאין סברא לחלק בענין זה בין בע"ח למזיק, וכתב דכן דעת הרבה פוסקים וכן עיקר דיד הניזק על העליונה.

ומהרש"ל בפ"ק דבב"ק סי' ט"ז פסק דנזיקין גובין ממשועבדים אף שלא עמד בדין עדיין דיש קול וכן משמע בתוס' בדף י"ד ע"ב לפר"ת למאי דס"ל שעבודא דאורייתא, וכ"כ רי"ו והסמ"ע בסי' קי"ח סעיף ג' מיהו יש חולקין. ש"ך ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

גובין מהקרקע המעולה שבנכסיו של המזיק. וכל זמן שיש מטלטלין אפי' סובין אין נזקיין לקרקע, ואפי' יש למזיק כסף מזומן יכול לפורעו במטלטלין ^ב ושמין אותם כמו שהניזק יכול למוכרם מיד ובמקומו.

א. ב. כשמשלם מהקרקע אפי' היתה הזיבורית של המזיק טובה כעידית של הניזק, אינו מקבל ממנו כזו, אלא מגבין לו מעידית שבנכסיו המזיק ^ג.

עין משפט ז.ז. חו"מ סימן קצ פעיף י
עיינ לעיל עין משפט ב.ג.

עין משפט ט. חו"מ סימן קצ פעיף יא

יא. מכר השדה מפני רעתה אפי' שיוצא ונכנס אזוזי קנה הכל ^ד ואין הלוקח יכול לחזור בו, וה"ה במוכר מטלטלין אע"פ שמשך הלוקח הפירות והוציאן לרשותו והמוכר נכנס ויוצא על יתרת הדמים לא קנה ויד החוזר בו על התחונה, אא"כ מכר מפני רעת המטלטלין שאז קנה הכל.

ב. ויכול לתת לו בפחות שבמטלטלין, משא"כ בבע"ח כפי"ח דאם יש לו מעות מחוייב לתת לו מעות וכן עיקר, מיהו היכא שהמזיק רוצה לסלקו במעות ודאי אין צריך ליתן לו מטלטלין או קרקעות שלו ופשוט הוא. ש"ך ס"ק ג'.
ג. דכתיב "מיטב שדהו ישלם" ודרשינן של זה המשלם דהיינו המזיק.
ד. מגמ' מציעא ע"ז ע"ב. ומה שע"ל ונפיק אזוזי משום שירא שמא תתגלה רעתה ויחזור בו הלוקח, וגם לא כל האנשים דינא גמירי. ש"ך ס"ק ח'.